

ДЖЕРАЛД КАРШ
РЕКАТА НА СЪКРОВИЩАТА

Превод от английски: [Неизвестен], 1980

chitanka.info

Човекът, който се представи като Пилигрим, изглеждаше доста опърпан. От външния му вид направо се натрапваше изразът „видял и патил“. Трудно би било да имаш друго отношение към него освен това, с което грижливата домакиня се отнася към буркан с приготвено от нея сладко, чиято повърхност се е оказала покрита с мухъл. „Сладкото си е сладко, но има слаб дъх на мухъл — мисли си домакинята. — Няма да го хвърля я. Ще го дам на някой беден човек.“ Такива мисли навяваше и Пилигрим.

Колкото и да е странно, в своите определено напразни опити да не се хлъзне до дъното по наклонената плоскост той изглеждаше трогателно обаятелен; величествената му сдържаност не го напусна дори в мига, когато барманът спря опита му да се измъкне от нийоркския бар „Мак Арън“ с думите:

— Дължите долар и десет, док.

Пилигрим се плесна по челото, разсеяно пребърка джобовете си и възкликна:

— Портфейлът ми! Останал е в другия костюм!

— Виж ти — процеди барманът и повдигна подвижния капак на тезгяха.

И в този момент се намесих аз:

— Дръж тези долар и десет, Майк. Остави човека.

Но Пилигрим се отказа да си ходи. Той ме хвана за лакътя и заговори, като разтягаше старомодно гласните по оксфордски:

— Не, наистина, вие сте прекалено добър! За съжаление не мога да се отплатя с любезност за вашата любезност. Вие също сте англичанин и ще ме разберете. Тук непрекъснато попадаш в отчаяни положения. Знаете ли, че буквално тези дни изгубих цели две състояния и всеки миг ще ми се падне трето — да, то ще се сгромоляса просто върху мен, повярвайте ми, не по-късно от средата на следващия месец. Само че за целта на всяка цена трябва да се добера до Детройт. Позволете обаче да ви се представя: тук съм предпочел името и фамилията Джон Пилигрим. Вие можете да ме наричате просто Джек. Честно казано, това е измислено име. Ако в Англия, по-точно в един от окръзите на графството Мидълсекс, беше избухнала внезапно епидемия и отнесла от живота цялата мъжка половина на едно известно семейство, то би ми се наложило да се именувам съвсем иначе и като добавка да се държа крайно високомерно. Засега поради

това, че съм най-малкият син на най-младия клон, ми връчиха няколко жалки хиляди фунта и изпратиха в Канада — да си спечеля богатство.

— Именно тези няколко хиляди фунта ли бяха първото ви състояние? — запитах аз.

— Какво говорите? Още на кораба на един от моите спътници му вървеше дяволски на зарове. Аз пристигнах в Канада, сър, разполагайки всичко на всичко с четири долара и осемнадесет цента... е и нещичко от гардероба си. Наложих ми се да изпия доста горчиви чаши, повярвайте ми. Бях касиер в железарски магазин, откъдето ме уволниха поради несправедливото подозрение, че съм злоупотребил; бях куриер в едно консулство — изгониха ме, както там го формулираха, „във връзка с изнудване и вземане на подкуп за виза“, а това е пълна лъжа; бях търговски пътник при търговец на вина — оклеветиха ме, че уж съм бил злоупотребявал с дегустацията на мострите. Попадал съм във всякакви истории, повярвайте ми. В замяна на това сега ми предложиха една доходна служба в Детройт.

— В какво ще се състои вашата работа? — запитах аз.

— Трябва да поуточня някои работи за една фирма, произвеждаща двигатели.

— Какво точно трябва да уточните?

— Работата е строго секретна. Думите са сребро, а мълчанието е злато, нали така? В замяна на това мога да ви науча как да се снабдите с няколко милиона долара, ако разполагате със свободно време и малко пари.

— Научете ме, ще ви бъда твърде признателен — казах аз.

— Непременно. Но за да не бъда пълен глупак, ще запазя за себе си някои географски подробности. Били ли сте в Бразилия? Там край един от притоците на Амазонка се крият несметни богатства под формата на самородно злато... О господи, колко е обидно: хората със средства, които искат да увеличат своето богатство, изискват да им изложиш максимума, преди да са се разделили поне с нещо минимално! Все пак ще ви разкажа, без да крия нищо, как от племето, живеещо край тази река, ми се паднаха късове самородно злато с общо тегло десет хиляди унции.

— Как успяхте да постигнете това? — запитах аз.

Пилигрим отвърна с усмивка:

— Сигурно не ви се е случвало да чуете за орехите токте? Не?... И така, родината на ореха токте е Еквадор и това са орехи, които много приличат на обикновените, само формата им е още по-овална. И както и при обикновените орехи, ядката на токте с полукълбата и гънките си напомня човешки мозък. На вкус токте е парлив и обикновено тези орехи се събират от децата, които играят с тях, както у нас играят със стъклени топчета.

Така е обаче в Еквадор. А ако отидете в Бразилия, и то на един от притоците на Амазонка, аз ще ви покажа местност, в която към тези орехи (или към техните близки сродници) се отнасят невероятно по-сериозно. Туземците от местното племе не ги наричат токте, а тикток и в Бразилия с тези орехи си играят само възрастните, като при това се играе на изключително високи залози. За една игра на тикток можеш да спечелиш или да загубиш цяло състояние, по-точно онова, което по тези глухи краища се нарича състояние. Тамошните диваци обичат да повтарят: „На тикток трябва да се учиш двадесет години, за да играеш приблизително добре.“ Но нека ви разкажа всичко поред.

Тук предавам неговия разказ дословно.

Участта на най-младата издънка на едно знатно семейство представлява нещастие след нещастие. Можех, разбира се, да пиша на по-големия си брат и да го помоля да ми изпрати пари. Казано честно, така постъпих. Но той не ми отговори въобще. В края на краищата постъпих като готвач на един товарен кораб, заминаващ за Южна Америка. Подозирам, че той превозваше оръжие. Екипажът му се състоеше от отрепки от Лапландия, Финландия, Исландия и Сан Франциско.

При първия удобен случай се измъкнах от кораба (в джоба си няхах абсолютно нищо освен документите на името на машиниста Мартинсен, изглежда, попаднали ми съвсем случайно) и, както е прието започнах да търся съотечественици. За щастие — на мен страшно ми върви! — чувам в един бар, че някой си поръчва уиски със сода без лед. Рибар помирисва рибаря отдалеч. Той дори не успя да мигне и аз вече седях до него.

Малкият имаше могъщо телосложение и се готвеше да заминава за една местност, където — тук ще ме извините, но няма да я назова — щеше да търси рубини. Затъжил се за цивилизовано общество, той ме покани да отида с него... като каза, че няма да ми остане дължен... и

ми предложи част от печалбата. Снаряжението, разбира се, той вече беше подготвил сам: хинин, пушки, стоки за размяна и търговия, револвери, сапун и други такива.

Идеята се състоеше в това, че тъкмо по това време пазарното търсене на рубини беше изключително благоприятно за нас, а в най-лошия случай бихме си изкарали разходите от продажбата на змийска и крокодилова кожа. Името на този човек беше Грязли, но виждайки пред себе си истински джентълмен, той успя да го открие и оцени. Жалко е, че падна жертва на нещастен случай, когато изследваше речната тиня, търсейки рубини. За да се закрепим по-добре, Грязли стъпи върху някакъв пън. Пънът се размърда, изщрака с челюсти и замъкна Грязли на дъното. Казват, че челюстите на навлязъл в половата си зрелост алигатор развиват натиск от едва ли не половин тон. Няма да крия, че се разстроих. От този момент не мога да погледна алигатор, без да изпитам омерзение. За мен те са лошо предзнаменование.

Когато на другата сутрин се събудих, открих, че носачите са изчезнали до един. За работата си те сами си бяха заплатили с нашите товари, а на мен бяха оставили само това, в което бях спал, с други думи, моята пижама, а освен това пушка, нагръден патрондаш с тридесет патрона, документите и малко суха бира.

Не бих могъл да кажа какво би станало с мен, ако не бяха пристигнали навреме човекоядците; да не забравя, те се оказаха чудесни момчета. Истински спортисти, уверявам ви. Ядат само жени, и то такива, които поради възрастта си просто не стават за жени. Диваците ме заведоха при своя вожд. Първоначално ми се стори, че съм попаднал в неприятна история, но вождът ме почерпи с печено (надявам се от маймуна) и не свали от мен очи през цялото време, докато дъвчех. И на най-безнадеждния тъпак би станало ясно, че на старчето се беше харесала моята пушка.

И ето че аз взех решение: противникът ме превъзхожда по численост — аз съм един, а диваците са над двеста. При такова съотношение на силите от пушката може да има малка полза. При лоша игра е по-добре да си придадеш добър вид, да се подчиниш с достойнство на неизбежното и сам да подариш пушката, преди да са ти я отнели. Прояви щедрост, Джек!

И като хвалех пламенно вкуса на печеното, подарих на вожда пушката и патрондаша. Преизпълнен с радост и благодарност, той ме

запита какво би могъл да ми подари. Предложи ми момичета, добавка от печено и огърлица от човешки зъби. Успях да му обясня, че бих се задоволил с удоволствие с няколко рубина. Пообъркан, той каза, че няма нито едно червено камъче, а само зелени и ми връчи шепа изумруди на сума, която дори според най-скромни изчисления възлизаше на стойността на хиляда пушки по сто и двадесет долара парчето.

Благодарих му вежливо, без да издавам истинските си чувства, както ме бяха научили от детинство. Вождът прие обаче моя безстрастен вид за проява на разочарование. За част от секундата той помрачня, но веднага се развесели:

— Почакай. Аз имам едно нещо, което ще те направи много богат. То ме направи всъщност вожд. Но сега аз и без това съм прекалено стар за игра. Ще ти го подаря на тебе.

В този момент той се зарови в онова, което само на шега можеше да бъде наречено облекло, и измъкна — какво мислите? — един орех. Честна дума, един прост орех, но с гладка черупка и освен това от единия край по-широк, а от другия — стеснен.

— Знаеш ли тикток? — запита ме старчето.

— Знам токте — отвърнах му аз. — Това е детска игра в Еквадор.

— Играеш ли я? — пита ме той.

— Не съм играл нито веднаж. В Еквадор съм гледал как я играят. У нас в Англия има подобна игра, която се казва „игра на топчета“.

— Дори и не съм чувал за тези краища — отвърна вождът. — Ето, това е тикток.

След това той се впусна в обяснения, които продължиха чак до вечерта. Тикток, виждате ли, не прилича на никакви други орехи. Всичко на света, обясняваше ми вождът, всичко на света може по мъничко да мисли. Дори на зеления лист му стига ума да се обръща към светлината. Дори мишката може да мисли. Дори и жената. А понякога дори и един орех в своята твърда черупка. Та нали когато бил създаван светът (работа на отдавна отминали времена), след като бил създаден човекът, останал малко излишен разум. Една част била отделена за жената. Друга част отделили за мишката. Трета част отделили за листата. Имало и част за насекомите. Казано по-кратко, в края на краищата останало съвсем малко.

В този момент зашумяло някакво тиктоково дърво. Орехите му помолили: „А на нас?“ И се чул отговор: „Вие сте прекалено много, а разумът сега е твърде малко. Трябва обаче да се постъпва справедливо. Нека поне един орех тикток на всеки десет милиона да мисли като човек и да се подчинява на неговата воля. Нека да бъде така.“

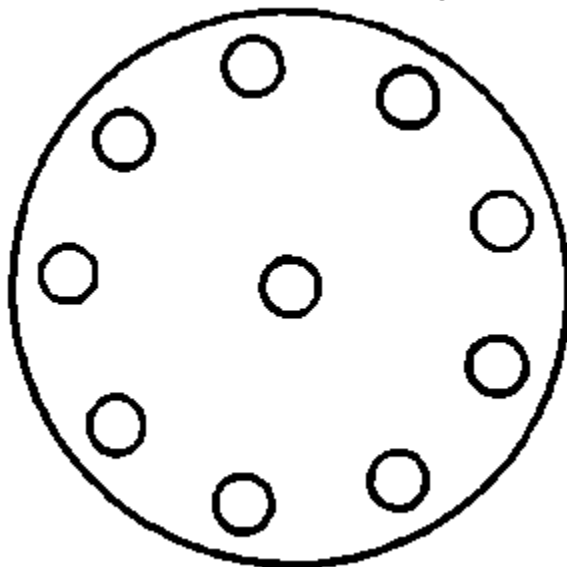
Ето защо, разправяше старият пръч, ядката на тиктока прилича на човешки мозък. Като галеше един огромен нож, вождът ме увери, че е виждал много пъти и едното, и другото и че приликата между тях е направо поразяваща. Но, сами разбирате, само повърхностно.

Това е така, защото от десетки милиони тиктокови орехи умението да се мисли е дарено само на един. Тези орехови дървета са твърде плодови и растат изобилно из джунглата. Ако се вярва на стария дивак, всеки, който има щастието да намери десетмилионния орех, ще забогатее непременно, тъй като орехът се подчинява само на своя притежател.

— А сега играй на тикток — нареди той.

— Та аз не умея.

Без да слуша възраженията ми, той ме отведе до една плоска равна площадка, утъпкана от безброй стъпки. В единия край на площадката някой беше начертал с охра кръг. В този кръг бяха поставени десет ореха в следния ред:

Целта на играта беше да се избият извън очертанятията на кръга всичките десет ореха с единадесетия, т.е. с майката, по възможност с най-малък брой удари. Трябва да ви кажа, че като игра тиктокът е много по-сложен от бiliarда. Трябва да биеш от разстояние около два метра и един добър играч опразва кръга с пет удара, много добрият — с четири, а изключителният минава с три, като с ловък удар на палеца си изстрелва майката — своя кръгъл орех тикток.

На площадката играеха няколко младежи, а доста по-многобройните зрители се обзалагаха разпалено, като залагаха дори набедрените си пояси за шампиона, който съвсем наскоро беше спечелил играта с помощта само на три удара.

— А сега — пошушна ми старият чудак — потъркай тиктока с длани, подъхай му и му извикай мислено какво точно трябва да направи. Премери си силите с шампиона. Хайде, заложи си ризата.

Да останеш без горнището на пижамата си не е кой знае каква голяма загуба. Нещо повече, ако си спомняте, у мен бяха останали и изумрудите. Младият играч потърка между пръстите си памучната материя и заложи срещу нея огърлица от самородни късове злато, от които най-големият имаше размерите на гроздово зърно.

Младият играч беше пръв. От удара му изскочиха от кръга пет ореха. От второто хвърляне — четири. Противникът ми се справи със задачата с три удара. Сега беше моят ред. Като поглаждах ореха, казах му без думи: „Хайде, старче, покажи на какво си способен. Опитай да се справиш на един път, за да вземем акъла на туземците.“

Хвърлих ореха си без големи надежди и без всякакъв опит. Въртейки се като пумпал, той сякаш замря на половината път. Всички се разсмяха, а противникът ми се приготви да протегне ръка към горнището на пижамата ми, но в този миг моят орех внезапно се втурна в кръга и с някаква дяволска точност обиколи стремително по твърде сложна траектория всичките десет зложени ореха и ги избута от рамките на кръга.

Трябваше да сте там да чуете какъв вой се надигна! Бях счупил всички рекорди. Като вдигнах своя орех от земята, аз го погалих и стоплих в дланите си.

— Никога не съм виждал такова нещо — каза вождът. — На два пъти — да, но за един път — не. Разбирам каква е работата: линиите

на ядката в твоя орех повтарят точно линиите на твоя мозък. Късметлия човек си ти.

Мерейки спечелената огърлица „на ръка“, запитах:

— По вашите краища ще се намерят ли такива дрънкалки?

Вождът ми отвърна: не, те не ценят златото. Бившият шампион е спечелил огърлицата надолу по течението, където тези нещица ги вадят от дъното на реката и ги подаряват на жените за украшения. Виж, огърлица от зъбите на враг, това е ценно нещо. А това жълто вещество е твърде меко и твърде тежко.

— Ако искаш, отбий се при тях и ще спечелиш толкова, колкото можеш да отнесеш с помощта на десетина юнаци.

Обещах му, че като се върна, ще донеса пушки, куршуми, брадви, ножове и всичко, което му се иска на душичката, стига само да ми заеме сигурно кану, пет яки гребци и ме снабди с провизии. Вождът се съгласи и ние тръгнахме на път.

Накратко казано, обрах още едно селище и тръгнах надолу по реката, карайки още две бойни канута със злато, гранати, рубини и така нататък. Би трябвало да мирясам на това. Но нали успехът ти замайва главата.

Пренощувах в къщурката на един португалец, дребен търговец, от когото купих предварително бял костюм от сурово платно, две ризи, чифт панталони и други дрехи.

— Славата препуска пред вас — каза ми португалецът, разглеждайки завистливо мен и късовете самородно злато, с които му платих. — По цялата река ви наричат Човекът-тикток. А аз зная случайно, че нито един бял не умее да играе на тикток, тъй като тази игра трябва да се учи цели двадесет години. Как го постигате?

— Опит — обясних му аз.

— Хайде, дайте ми още едно късче самородно злато и в замяна ще получите един добър съвет... Благодаря. Съветът ми е да заминете оттук направо за Амазонка и по нея до океана. Не се спирайте в следващото селище (по пътя ви има само едно) и в никакъв случай не играйте там. Индианците от племето еспорко са отявлени главорези. Не изкушавайте съдбата. Срещу четири унции злато ще ви снабдя с чудесно оръжие, с револвер белгийско производство.

Револверът взех, но пренебрегнах съвета и на разсъмване продължих пътя си. Към края на деня срещу нас се появиха няколко

канута. Моите гребци плюха през борда казаха:

— Еспорко, господарю... много лошо.

— Те, какво, ще ни нападнат ли — разтревожих се аз.

— Не.

Гребците ми обясниха, че индианците еспорко са най-прононсираните подигравчии и пройдохи по цялото плато Мато Гросо. Но стискайки любовно в дланта си тиктока, аз забелязах, че във всяко кану седи по една девойка и всяка девойка носи огърлица от необработени рубини, а освен огърлицата няма върху себе си нищо друго. А мъжете, високи и едри като всички индианци, се отличаваха с приятни и непринудени маниери, нямаха със себе си оръжие, усмихваха се от ухо до ухо и излъчваха отлично настроение. Те се обърнаха към мен с приветствие, титуловайки ме „сеньор Тикток“, а девойките ме отрупаха цветя.

Най-старият от гребците ми — ето ви един изключително интересен щрих — изръмжа:

— Когато еспорко ти хвърлят цветя, не изпускай ножа от ръката си.

Това беше вариантът на диваците на древната мъдрост „Бой се от данайците, когато ти носят дарове“.

Въпреки това наредих да пристанем на брега и бях възнаграден с взрив от възторг. По нареждане на вожда заклаха няколко козлета. Аз му подарих торба със сол, която се цени тук повече от златото. Състоя се истински пир, на който изобилно беше пролято кипящо питие от рода на мексиканския мескал, само че бразилският се пие по-леко от него и напиването не е толкова тежко.

Не след дълго преминахме към работата. Аз понамекнах за своя интерес към рубините. Вождът каза:

— Онези червените дрънкулки? Тези глупости.

И като сне от шията на едно от момичетата великолепна огърлица, той я хвърли в реката (както се изясни по-късно, на това място своевременно е била опъната мрежа, за да не пропадне огърлицата).

— Чух, че те интересуват камъните — каза той, докато аз го гледах с отворена уста. И той отиде някъде и се върна с един нешлифован бразилски диамант, който беше голям колкото два мъжки юмрука.

Не издадох овладялото ме вълнение и само казах:

— Интересно. И колко искаш за него?

— Той е безценен. Бил съм по чужди краища и зная колко се ценят подобни камъни от хората на твоя народ. Знам също, както и всички, които са израсли край тази река, знаем какво ще стане, ако се разчуе за тукашното злато, рубини, изумруди и диаманти. Хората от твоето племе ще се нахвърлят върху нас като ягуари и ще ни изтрият от лицето на земята. А на нас всичко ни е достатъчно, доволни сме от всичко и смятаме, че тези дрънкулки подхождат само на младите момичета. Не, приятелю мой, диамантът не се продава. Но ето какво ще ти кажа: та нали това е играчка и щом е така, нека да играем за нея. Ти се славиш като голям майстор на тиктока. Може би случайно и аз се ползвам с подобна слава. И така, какво ще заложиш ти срещу моя камък?

— Три канута със съкровища — предложих аз.

В този момент се намеси един от синовете на вожда:

— Недей, татко! Този човек е магьосник. По цялата река е известно, че той има мислещ орех!

Очевидно подпийнал, вождът му подвикна:

— Марш, сукалче! Това са празни приказки! Абсолютно суеверие! Тикток е игра, тикток е майсторство, а аз го владея по-добре от всички жители на тукашните брегове. — Той съвсем се разпали. — Кой ще дръзне да оспорва моето майсторство?

Не дръзна никой. Очертаха кръг, поставиха в подходящ ред десет ореха. Почти насила накарах домакина да започне първи. Всички ахнаха тихо, когато той заставайки на колене, очисти кръга с два безупречни удара. Ахнаха и заръкопляскаха.

След това аз погладих моя орех и го помолих за един-единствен удар. Той полетя, завъртя се като малък вихър и изпълни този удар.

Според правилата на играта този, който е спечелил, събира от земята състезавалите се орехи-майки и ги донася на изходната позиция. Първи хвърля падналият. Този път на вожда се наложи да хвърля три пъти. Почувствувах прилив на великодушие. А и кой ли не би го изпитал на прага на спечелването, предвкусвайки получаването на диамант, в сравнение с който прочутите „Кохинор“ и „Кулинан“ изглеждат като имитация върху евтино пръстенче? С една дума, внуших на ореха: „Този път, за да се изостри играта, направи пет удара.

В замяна на това в последното хвърляне направи само един и нека той да бъде най-добрият в твоя живот.“

Орехът изпълни желанието ми и аз загубих. С подобро настроение вождът прибра орехите-майки и с изключителна учтивост ми подаде моя. Хвърлих с цялата си възможна самоувереност. Представете си ужаса ми, когато вместо да се устреми напред грациозно и целеустремено, моят орех се търкулна като пиян и едва-едва се добра до средата на кръга! Нима мътилката, напомняща мескал, беше ударила в главата не само мене, но и тиктока? Започнах отново да му внушавам съсредоточено моето желание, хвърлих ореха пак... и избих въвн от кръга един-единствен орех. Хвърлих за трети път... общо се наложи да хвърля цели осем пъти.

Моят по-щастлив противник отиде да прибере орехите. Бях се вцепенил от изненада. Вождът ми подаде ореха-майка, който бях използвал за хвърляне при последния кръг на състезанието. Гледам го и виждам, че това не е моят орех!

В този миг ми просветна. След втория кръг старият мошеник беше подменил орехите! Ясно като две по две. Но аз се сдържах, не излязох от себе си, тъй като за някаква част от секундата всички изведнаж престанаха да се смеят и всеки се хвана, кой за мачетето си, кой за брадвата си, кой за копието и за лъка. Аз казах:

— Станала е грешка, почтений. Това е чужд тикток.

— Че на кого ще е?

— Разбира се, твой. Няма съмнение, че ти без да искаш си взел моя и той в момента е в ръката ти. Дай ми го, моля те.

И забравяйки за благоразумието, посегнах да взема ореха си. Имам бърза реакция, но реакцията на вожда беше по-бърза, а той беше и страшно силен. В пръстите си и аз имам колкото си искаш сила. Поради това престояхме стиснали юмруци около двадесет секунди. След това чух и почувствувах слабо изхрущяване. Предполагам, че вождът също го чу и със знак нареди на съплеменниците си, които вече бяха започнали да стесняват около нас кръга, да се отдалечат.

С достойнство вождът протегна към мен отворената си длан; върху нея лежеше обикновеният орех, който той преди това ми беше пробутал. А на моята длан лежеше собственият ми, истинският орех, но разпукан по шевовете си и с оголена ядка.

Не можех като омагьосан да откъсна очите си от него. Ще ви призная, че някога бях изучавал медицина; сега щях да приемам пациенти на елегантната Харлей стрит, ако не беше станало онова бюрократично недоразумение с четирите микроскопа, които си бях взел назаем от катедрата. Дърти магарета! Щях да откупя техните микроскопи от заложната къща и щях да ги върна на мястото им веднага с получаването на месечния запис. Но те, не, изключиха ме.

Така или иначе съм изучавал анатомия и мога да се закълна тържествено, че ядката на моя нещастен тикток съответствуваше във всичките си подробности на човешкия мозък: гънките, лобните дялове, малкия мозък, продълговатия мозък — всичко точ в точ.

Най-поразяващото е друго: когато с любов се докоснах с края на пръста си до ядката, тя леко запулсира и след това замря. И в този момент ме напусна куражът ми и се разридах като дете. Веднага обаче се овладях и заявих:

— Щом е така, облогът се отменя. Играта е недействителна. Разреши да бъдат извикани гребците и да си тръгна.

На светлината на факлите обаче успях да различа на брега познатите ми денкове.

— За да избавя гребците ти от излишни усилия — каза вождът, — наредих да разтоварят твоите канута. Не ти желая злото, но си върви по живо по здраво там, откъдето си дошъл. При това ти няма да си идеш със съвсем празни ръце. Вземи толкова самородни парчета, колкото можеш да загребеш с две шепи, и си върви с мир. Ти надхитри самия себе си. За мислещия орех бих ти дал диаманта и бих направил това с радост, тъй като едното е равностойно на другото. Но не, ти реши да измошеничиш, да не дадеш нищо в замяна и да спечелиш без риск. В нашия свят обаче нищо не е сигурно и без рискове.

Протегнах на вожда револвера си с думите:

— А за него ще дадеш ли нещо?

— Разбира се, две двойни шепи злато.

— А може би три?

— Ако първо ми позволиш да гръмна.

Позволих му. Вождът изгръмня нанякъде в мрака. Взех от ръцете му револвера и казах:

— Първо златото.

Като се спуснах до реката, си направих труда да натъпча в цевта на оръжието една шепа глина. Речната глина, като изсъхне, става твърда като тухла. На стария мошеник не му е останало дълго да играе на тикток.

Когато погребвах в земята останките на мислещия орех, изпитвах неприятното чувство, че сякаш погребвам самия себе си. Да, златото и скъпоценните камъни са нещо, което се печели, но виж такъв орех няма да имам никога вече.

Добрах се с немалки мъки до океанското крайбрежие и се качих на един голям товаро-пътнически кораб, който ме достави в Тамп, в щат Флорида. По силата на най-различни обстоятелства, когато слизах на брега, разполагах само с няколко самородни къса и оттогава ги пазя като... е, не зная, нека го кажем като сувенири. Вие бяхте с мен изключително внимателен. Позволете ми да ви подаря едно мъничко самородно късче... и трябва да тръгвам.

Той хвърли върху влажната повърхност на масичката някаква тежка таблетка. Хапчето беше голямо колкото грахово зърно, но имаше непредаваема форма или по-точно, безформие. Очевидно беше минало през огън и вода.

— Поръчайте да ви направят от него игла за връзка — посъветва ме Пилигрим.

— Ама аз не мога да приема такава ценност! — извиках аз. — Най-малкото съм длъжен с нещо да ви се отблагодаря.

— Нищо подобно. Ние, англичаните, сме длъжни да стоим като скала един зад друг, а освен това се готвя да заминавам за Детройт. След една седмица моят адрес ще бъде „Детройт, най-добрия хотел на града, за Джон Пилигрим“. Ако искате помогнете ми да се добера до там, но...

— Разполагам само с десет долара — прекъснах го аз, трогнат дълбоко от тъжните очи на Пилигрим. — Те са на ваше разположение.

— Вие сте прекалено любезен. Ще ви ги върна с лихвата.

— Трябва вече да си тръгвам — казах аз.

— Аз също — отвърна той.

Чудейки се на странните лабиринти на човешкия разум, стигнах, вървейки пеша, най-неочаквано за себе си на Шестото авеню, близо до 16-та Западна улица; живеещите в този район виртуози само с вдигане на рамене и със съжалителната си усмивка така могат карат след карат

да окалят брилянт, че просто ще ви се прииска направо да го хвърлите, и поклащайки глава, така унищожавашо ще се изкажат за часовника ви, че той ще спре сам дори в джоба ви. Под влияние на внезапен порив влязох в първото попаднало ми бижутерско магазинче, като сложих пред съдържателя златното зърно на Пилигрим, запитах колко може да се получи за това късче злато.

— Шегувате ли се? — каза собственикът. — Ако сте решили да ме размивате, то по-добре ме погъделичкайте. Защо би ни потрябвало сега олово? Фирмата „Новости на Кюджел“ изпраща подобни работи по пощата на цена по петдесет цента за дузина. Мисля, че за един долар мога да ви осигуря две дузини. Взима се една чайна лъжичка олово, стапя се и се излива в студена вода. Можеш с чиста съвест да сложиш обявление: „Не е възможно да се получат две приличащи си изделия“. Покривате го с позлата и ето ви самороден къс злато. Миниатюрен златен слитък. Не, наистина, платили ли сте за това нещо с пари?

— И да, и не — отвърнах аз и пъхнах парчето обратно в джоба си, след което му обърнах гръб и тръгнах към изхода. В този момент обаче собственикът ме спря:

— Почакайте, мистър. Подправката е добре направена, а и позлатяването е майсторски направено. Може би си заслужава да ви дам някой друг долар.

— Не, няма нужда — отказах аз и в мен шавна някакво подозрение. Започнах нежно да поглаждам металното зрънце, без да го вадя от джоба си; на пипане се долавяше онази непредаваема мекота на чистото злато. А що се отнася до фокуса с разтопеното олово, както си спомних внезапно, самият аз се бях забавлявал преди тридесет години и стапах осакатените си оловени войници само за да си поиграя с огъня. Прясно стапяното олово е лесно да се познае на пипане, защото има назъбени краища. А моето самородно късче беше старо и поизтрито.

— Възможно е и да съм се излъгал за първи път за четиридесет години — каза собственикът. — Я го дайте да го зърна още веднаж.

Аз обаче се измъкнах оттам и отидох в едно друго магазинче, съвсем наблизо; то беше заведение от рода на окaziонните магазини. В една витрина под надписа „Купуваме старо злато“, беше изложена камара от фалшиви украшения, допотопни верижки за часовници,

употребявани златни челюсти и карфици за връзки. В друга витрина бяха акуратно подредени диаманти с етикетчета за цените — от два до петнадесет хиляди долара. Тук собственикът изглеждаше така, сякаш ако не днес, то още утре ще се оттегли от работа с огромна печалба, осигуряваща го до края на живота му.

Поставих пред него самородното късче и нагло го запитах:

— Колко ще дадете?

Той огледа внимателно парчето, постави го на везните и го претегли, след което го изпробва с няколко различни киселини.

— Старо злато — каза бижутерът. — Откъде го имате?

— Подари ми го един приятел.

— Жалко, че и аз нямам такива приятели. — И като се обърна към някого в дъното на магазинчето извика: — Ървин, ела за малко.

До тезгяха се изправи някакъв доста по-млад човек.

— Какво ще кажеш?

— Златото не е африканско — провъзгласи Ървин. — И не е индийско. И не е високата калифорнийска проба. Значи е от Южна Америка.

— Умник. Правилно.

— Откъде пък знаете? — изненадах се аз.

Бижутерът вдигна рамене.

— От опит — каза той. — Откъде знаем разликата между солта и захарта? От опит... Пазарната цена на това самородно парче възлиза на около четиридесет долара. Аз също трябва да си изкарвам хляба и поради това ви давам тридесет и пет.

— Какво, какво?

— Тридесет и шест и нито цент повече — каза бижутерът и започна да брой парите. — А ако вашият приятел ви направи още веднаж такъв подарък, елате пак.

Взех парите, спрях едно такси и се понесох обратно, в бара „Мак Арън“. Барманът гледаше към тавана.

— Човекът, с когото бях седнал — изтърсих аз, — къде е?

Барманът се усмихна ехидно.

— Измами те, а? От цяла миля надушвам мошеника. Той не ми хареса от пръв поглед, още щом прекрачи през прага. На твое място аз...

— Накъде отиде?

— Не обърнах внимание. След като ти си тръгна, той поръча двойна порция уиски без лед, пхна ми десетдоларовата банкнота, остави ми бакшиш петдесет цента от рестото и си отиде.

— Ето моя телефон — казах аз. — Щом се появи този човек, позвъни ми по което и да е време от денонощието и не го пускай да излезе, дог като не дойда. Ето ти пет долара предплата; ще получиш още пет, когато ме извикаш.

Но в „Мак Арън“ Пилигрим не се показва повече.

Правих справки нагоре и надолу — предимно надолу, — но така и не попаднах на следите му. И така: търся човек с английско произношение, предразполагащи маниери, с цвят на лицето като на болните от малария, с измамно-странно поведение, обича да говори за река Амазонка и за притоците ѝ. Гарантирам ви солидно възнаграждение и за най-малкото сведение относно местопребиваването на този човек.

Публикувано в списание „Наука и техника“, броеве 23–25/1980 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.